

KORE SAVAŞI'NIN TÜRKİYE'DE DEMOKRASİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİ

Mukaddes AKSOY

Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

mukaddess.aksoy@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9164-2548

Öz

1950 yılında başlayan ve toplamda yirmi devletin katılımı ile 1953 yılında ateşkes antlaşması ile sona eren Kore Savaşı, hem dünya hem de Türkiye nazarında çok önemli bir savaştır. Soğuk Savaş döneminde girilen ilk sıcak çatışma olmasının yanı sıra Türkiye'nin Cumhuriyet ilan edildikten sonra ülke dışına asker gönderdiği ilk savaştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan iki kutuplu dünya düzeninde, Batılı devletlerle kurulan ittifak sisteminde yer almak isteyen Türkiye, Kore Savaşı'nı bir fırsat olarak değerlendirmiştir. Savaş sebebiyle Amerika ile girdiğimiz siyasi, ekonomik ve askeri ilişkiler iç politikamızda aldığımız kararlarda etkili olmuştur. Bu çalışmada ise ilk olarak Soğuk Savaş döneminden ardından iki kutuplu dünya düzeninin meydana getirdiği NATO örgütünden bahsedilmiştir. Dönemin siyasi konjonktürünün Türkiye'ye olan yansımaları incelendikten sonra da Demokrat Parti'nin vermiş olduğu savaşa katılma kararının iç ve dış politikamızdaki yansımaları ele alınmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Demokrat Parti, Kore Savaşı, NATO

THE EFFECTS OF THE KOREAN WAR IN THE DEVELOPMENT OF DEMOCRACY IN TURKEY

Abstract

Korean War which began in 1950 and ended in 1953 by the agreement of armistice with the participation of 20 States is one of the significant war for Turkey as well as the World. In addition to being the first warm conflict during the Cold War, it is the first war for the Republic of Turkey proclaiming to send troops out of the country. Turkey has evaluated the Korean War as an opportunity to become part of the bipolar system of the world order emerged after the Second World War. The

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author)

Geliş (Received) : 06.03.2019

Citation/Atf: Aksoy, M. (2019). Kore Savaşının Türkiye'de Demokrasinin Gelişimine Etkisi. Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 3(1), 1-12.

Kabul (Accepted) : 10.04.2019

Yayın (Published) : 30.06.2019

political, economic and military relations we have encountered with the US due to the war have been influential in our decisions of domestic politics. Primary focuses of this study are the Cold War period and then NATO organization which was formed by the bipolar world order. After the political conjectural reflections of that periods was elaborated on Turkey, decisions of DP for attendance of the war in regards of domestic and foreign policy implications have been investigated.

Key Words: Cold War, Democratic Party, Korean War, NATO

Giriş

Birinci Dünya Savaşı'nda galip gelen devletler tarafından, mağlup devletlere imzalatılan ağır şartlar içeren barış antlaşmaları, ülkelerin siyasi, ekonomik ve toplumsal yapılarında büyük çöküntüler meydana getirmiştir. Ülkeler her ne kadar bu antlaşma şartlarını değiştirmek istedilerse de bunu başaracak ordu, insan ve cephane gücüne sahip değillerdi. Bu nedenle ilerleyen yıllarda ülkelerin kendi içlerinde yaşadıkları açmazlar nedeniyle İkinci Dünya Savaşı patlak vermiştir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası arenada güç merkezi değişmiş; ABD, İngiltere'nin yerini alarak süper güç haline gelmiştir. Bu dönemde ülkeleri korkutan, faşist saldırıları püskürten, ABD ve SSCB ekseninde iki kutuplu bir dünya oluşmuştur. Atomik yapıllı silahların keşfedilmesiyle de dünyaya korku veren bir dönem olan Soğuk Savaş süreci başlamıştır.

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nda her ne kadar tarafsızlık politikası izlemiş olsa da savaş sonrası Batı'da kurulacak olan ittifaklar içerisinde yer almak istediği için 2 Ağustos 1944'de Almanya ile olan ticaretine son vererek 23 Şubat 1945'de Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir. Daha sonra Birleşmiş Milletler Beyannamesi'ni imzalayarak, 26 Haziran 1945'de kurulan Birleşmiş Milletler'in kurucu üyeleri arasında olmaya hak kazanmıştır (Üzmez, 2006: 28-29). Bunun yanı sıra Amerika'nın, Sovyetlerin yayılmacı politikasını önlemek için vermiş olduğu Marshall Planı ile Truman Doktrini sayesinde Türkiye, ekonomik ve askeri yardımlar almıştır. Fakat Avrupa ülkelerinin ve Amerika'nın askeri savunma amaçlı kurdukları NATO ittifakına Türkiye, coğrafi sınırlar bahane edilerek alınmamıştır. Bu duruma Türkiye'nin savaş süresince tarafsızlığını koruması da önemli bir etken olmuş; Türkiye yalnızlaştırılmaya çalışılmıştır. Bu dönemde Sovyetlerin hâkimiyetinde bulunan Kuzey Kore'nin, Amerikan hâkimiyetinde bulunan Güney Kore'ye saldırmasıyla Kore Savaşı

başlamıştır. Savaşta kendisine destek verilmesini bekleyen Amerika'nın yanına giden ilk ülkelerden biri olan Türkiye, 1952 yılında resmen NATO'ya girmeye hak kazanmıştır. Bu çalışmada ise Türkiye'nin NATO'ya giriş sürecinde yaşamış olduğu politik süreç ile Kore Savaşı'na katılma kararının Türk kamuoyundaki yansımaları incelenmiştir.

1. Soğuk Savaş Dönemi ve İki Kutuplu Dünya: ABD ve SSCB

İkinci Dünya Savaşı bitiminde kurulan iki kutuplu düzenin bir tarafını süper güç olarak sahneye çıkan Amerika, diğerini komünist rejim yanlısı Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği oluşturmuştur. Almanya, İtalya ve Japonya'da kurulmuş olan faşist yönetimler yıkılmış; demokrasi ve barış kavramları uluslararası alanda ortaya çıkmaya başlamıştır. Dünya, Batı ve Doğu Bloku olarak iki kutba ayrılmış; yaklaşık yirmi yıl sürecek olan Soğuk Savaş dönemi başlamıştır. Artık ülke bazında uluslararası dış yardımlar, ekonomik kalkınma ve ticaret konuları önem kaybederken; ülkelerin savunma ve silah sanayisi önem kazanmıştır. 1949 yılında Batı'da kurulan Kuzey Atlantik Paktı'na karşılık 1955 yılında Doğu'da Varşova Paktı kurulmuştur (Haşimi, 2006: 19).

Uluslararası sistemde meydana gelen dönüşüm, tüm ülkeler gibi Türkiye'yi de etkilemiştir. Türkiye, bu dönemde tarafsızlık politikası izleyecek yeterli ekonomik, teknik ve askeri kaynağa sahip olmadığı için Sovyet tehdidi ve nükleer savaş çıkma endişesiyle Batı Blokunda yer almaya çalışmıştır.

1.1. NATO'nun Kuruluşu

İkinci Dünya Savaşı sonrası ideolojik olarak farklı fikirlere sahip olan ABD ve SSCB, dünya ülkelerini doğu veya batı bloğunda yer almaya zorlamıştır. Yayılmacı politika izleyen Sovyet Rusya karşısında, Avrupa Devletleri ekonomik, siyasi ve askeri açıdan örgütlenmeye karar vermişlerdir.

17 Mart 1948 tarihinde İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg, ABD Başkanı Truman'ın önderliğinde mütekabiliyet ilkesine dayanarak ekonomik işbirliği ve savunma amaçlı olan Brüksel Antlaşması'nı imzalayarak Batı Avrupa Birliği'ni kurmuşlardır (Hale, 2003: 116). Kuruluşun ardından 11 Nisan 1948 tarihinde Senatör Arthur Vandenberg, Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ile Kuzey Atlantik bölgesinin güvenliği hakkında görüşmelerde bulunmuş ve Vandenberg isimli karar metni hazırlanmıştır. Alınan kararlar gereğince Brüksel

Antlaşması iptal edilmeden daha geniş kapsamlı bir örgütün kurulmasına karar verilmiştir. 4 Nisan 1949'da Belçika, Danimarka, Fransa, İngiltere, İzlanda, İtalya, Kanada, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz ve ABD tarafından yetkilendirilen Dışişleri Bakanları Washington'da kısaca NATO olarak adlandırılan Kuzey Atlantik Paktı'nı (North Atlantic Treaty Organization) kurmuşlardır. Kurulan bu ittifak görünürde savunma amacını içerse de aslında siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarla da ilgilidir. Çünkü Antlaşma'ya göre ülkeler birbirlerinin barış ve güvenliğinden sorumluyken aynı zamanda refah seviyeleriyle de ilgilenmektedirler (Haşimi, 2006: 13-14).

2. Dönemin Türk Siyasal Hayatı

1 Eylül 1939 tarihinde Almanya'nın Polonya'yı işgaliyle başlayan İkinci Dünya Savaşı 2 Eylül 1945' de Japonya'nın iki kentinin bombalanması sonucu sona ermiştir. Savaş sonunda Sovyet Rusya, Türkiye ile olan politikasında değişikliğe gitmiştir. Öyle ki Türkiye ile imzaladığı 1925 tarihli Türk-Sovyet Saldırmazlık Antlaşması'nı feshetmiştir. Ayrıca boğazlarda üs, Kars, Ardahan, Artvin illerinin de kendisine bırakılmasını istemiştir. Türkiye, SSCB'nin tehdit ve isteklerine tek başına karşılık veremediği için Batı bloğuna yaklaşmaya başlamıştır (Üzmez, 2006: 29).

Savaşı kazanan demokrasi yanlısı Batılı ülkeler tarafında yer almak isteyen Türkiye, tek partili cumhuriyetten kendi iç politikasında çok partili hayata geçmek için bazı adımlar atmıştır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile Serbest Cumhuriyet Fırkaları'nın yaşanan bazı hadiseler sebep gösterilerek kapatılmasından dolayı çok partili hayata geçilememiştir. 1945 yılı sonuna doğru İsmet İnönü ülkede çok partili hayata geçiş kararı almıştır. CHP içinde yaşanan Bütçe Kanunu, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu gibi konularda fikir ayrılıkları yaşandığı için Adnan Menderes, Fuat Köprülü, Celal Bayar, Refik Koraltan birlikte bir bildirge imzalayarak CHP Genel Kurulu'na vermişlerdir. Siyasi tarihe "Dörtlü Taktik" olarak geçen belgeden sonra partiden kopuş başlamıştır. Demokrat Parti ile birlikte çok partili hayata geçiş girişimi tekrardan oluşmuştur (Günel, 2009: 95). Halkın beklentilerini yeterince karşılayamayan CHP, 14 Mayıs 1950'de genel seçimi kaybederek muhalefet cephesinde yerini almıştır. Genel seçimden sonra ortaya çıkan sonuçtan memnun olmayan kesimler, seçimi iptal ederek iktidarı devretmeme taraftarıydılar. Ancak İsmet İnönü, ülkenin demokratikleşmesinden yana olmuş, bu tür girişimleri engellemeye çalışmıştır.

2.1. Demokrat Parti'nin İktidara Gelişi

Demokrat Parti, seçim tarihinde ilk defa tek dereceli, eşit, genel ve gizli oy prensibi gözetilerek, yargı denetiminde açık tasnif ve basit çoğunluk sistemi uygulanan 14 Mayıs 1950 genel seçimlerini %53,3 oy ile kazanarak 408 milletvekili ile meclise girmiştir. CHP ise oyların %39,9'unu alarak muhalefet olmuş ve 69 milletvekili çıkarabilmiştir. Artık ana muhalefet lideri olan İsmet İnönü, 21 Mayıs'ta Celal Bayar'ı Çankaya Köşkü'ne davet ederek milli iradeye saygı duymuş ve siyasi iktidarı DP'ye devretmiştir. Seçim sonrası 22 Mayıs'ta açılan meclis, Refik Koraltan'ı meclis başkanlığına seçerken Celal Bayar'ı da cumhurbaşkanı olarak seçmiştir. Bayar, hükümeti kurma görevini DP'den Aydın milletvekilliği görevini icra eden Adnan Menderes'e vermiştir. 2 Haziran'da güvenoyu alan Menderes, Türkiye Cumhuriyeti'nin 19. hükümetini kurmuştur. Genel başkanlıktan istifa eden Celal Bayar'ın yerine 9 Haziran 1950 tarihinde Adnan Menderes Genel İdare Kurulu tarafından seçilmiştir. 27 Mayıs 1960 darbesine kadar bu görevini sürdürmüştür (Demirel, 2013: 62).

Sovyet tehdidinin yaratmış olduğu milli güvenlik sorunu nedeniyle Demokrat Parti hükümeti, Batı'da kurulan siyasi, ekonomik ve askeri ittifaklara dâhil olmaya çalışmıştır. Öyle ki Adnan Menderes'in de Birinci Hükümet Programı'nda belirttiği üzere, BM idealine bağlı kalınarak Amerika, İngiltere ve Fransa ile siyasi, ekonomik ve kültürel alandaki ilişkilerimizi güçlendirmek için gerekli olan çalışmaların özveri ile yapılması amaçlanmıştır (Akkaya, 2012: 6-7).

3. Kore Savaşı

Asya kıtası ve Japonya arasında köprü görevi gören Kore yarımadası, tarihi boyunca birçok kez istilaya maruz kalmıştır. 1905 yılında Rusya ile yaptığı savaşı kazanan Japonya, Kore üzerinde egemenlik kurmuş; 1910 yılına gelindiğinde ise bu yarımadayı kendi ülke sınırlarına katmayı başarmıştır. 1945 yılında Japonya'nın yenilmesiyle birlikte Kore üzerinde yeniden güç savaşları başlamıştır (Sander, 2012: 275). İkinci Dünya Savaşı bittiğinde ABD ve SSCB, Kore üzerine kurdukları plân neticesinde farklı hükümetler ile ülkeye zarar vermeye çalıştılar. Savaş sonrası yapılan Yalta Konferansı'nda oybirliği ile alınan kararla 38. paralel sınır noktası kabul edilerek kuzey bölgesi Sovyetlere, güney bölgesi ise ABD'ye verilmiştir. Böylece ülke fiilen ikiye bölünmüştür. 10 Mayıs 1948'de ABD, Güney Kore Cumhuriyeti'ni;

9 Eylül 1948’de ise Rusya, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti’ni ilan etmiştir (Karaca, 2002: 23).

Yayılmacı politika izleyen Sovyetler Birliği, kendi hâkimiyetinde olan Kuzey kanadından, Kore’yi tek bir devlet olarak komünist bir idare altında birleştirebilmek için 25 Haziran 1950’de Güney Kore’ye savaş açmıştır. Avrupa devletleri ile ABD, bu saldırı karşısında karşı atağa geçmiş; olaydan iki gün sonra başkan Truman bölgeye hava ve deniz kuvvetlerini göndermiştir. Aynı tarihte BM Güvenlik Konseyi, Güney Kore’de barışı sağlamak için ülkeleri yardıma çağırarak karar taslağını kabul etmiştir (Karaca, 2002: 23-24).

Uzak Doğu coğrafyasında cereyan eden bu savaşa kayıtsız kalmayan BM, ilk olarak taarruza son verilmesini istemiştir; ancak işgaller devam edince General Mac Arthur, emrine verilen bir ordu ile bölgeye gönderilmiştir. Bölgede BM Komutanlığı kurulmuştur. Daha sonra BM, kendisine üye olan tüm ülkelere Güney Kore Cumhuriyeti’ne yardım etmelerini istemiştir. Bu yardım çağrısına 15 ülke asker göndererek cevap vermiştir. Kuzey Kore’nin silahlı saldırısını püskürtmek amacıyla 8. Amerikan Filosu bölgeye gönderilmiştir. Türkiye’de iktidarda olan Menderes hükümeti, 4500 kişilik askeri kuvveti 25 Temmuz 1950 tarihinde BM Komutanlığı’nın komutasına göndermiştir. Bu desteği ile Türkiye, ilk defa ülke sınırları dışına asker gönderirken Amerika’dan sonra bölgeye asker gönderen ikinci ülke olmuştur. (Güven, 2007: 133).

Amerika ve destekçi kuvvetler, Sovyetleri 38. paralelin kuzeyine göndermeyi başarmış ama Çin sınırına kadar yaklaşmıştır. Tayvan’ı geri kazanmak isteyen Çin hükümeti, Kuzey Kore’ye aleni bir şekilde destek vermiştir. Bu noktada Çin Halk Gönüllü Ordusu, “Gönüllüler” kod adıyla başlattıkları savaşta, Yalu Nehri’ni geçerek Güney Kore’ye ulaşmış ve BM güçlerini bertaraf etmeyi başarmıştır. Ağır kayıplar veren BM Ordusu ve Amerikan Karargâhı’nın, geri çekilme düşüncesine sahip olduğu sırada Türk askerlerinin Kunuri’de Çin ordusunu yenerek galip gelmesi durumu değişmiştir (Denizli, 2010: 78). Dünya medyası, 2000 Türk askerinin, 10.000 Çinli asker karşısında gösterdiği bu kahramanca mücadeleyi yazmaya başlamıştır (Birand ve diğ., 2016: 92). 26-29 Kasım 1950 tarihlerinde dört gün süren Kunuri Muharebeleri’nde, Türk askeri çok fazla kaybı olmasına rağmen Kuzey Koreli işgalcilerin ilerlemesini üç gün durdurarak, Amerikan 8. Ordusu’nu saldırıya uğramaktan

kurtarmıştır. Birinci Türk Tugayı bu savaştan, 210 şehit ve 455 yaralı asker ile kurtulmuştur (Çetin, 2018: 48).

Türkiye, savaşın ilk aşamasında gönderdiği Albay Tahsin Yazıcı'nın komutasındaki 4.500 kişilik askeri gücü, 25. Amerikan Tümeni altında görevlendirmiştir. İlerleyen süreçte gönderdiğimiz asker sayısı 6000'ini aşmıştır. Soğuk Savaş'ın ilk sıcak çatışması olan Kore Savaşı, 27 Temmuz 1953 tarihinde imzalanan ateşkes antlaşması ile sona ermiştir. Savaş sırasında yakalan esir tutsaklar takas edilirken, 38. paralel Kuzey ve Güney arasında sınır hattı olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda Güney Kore'ye giden Türk tugayının orada kalmasına ve yıllık 100.000 bin doları bulan maaş ve yolluk masraflarının ise Türk hükümeti tarafından ödenmesine karar verilmiştir. Savaş sonrası 721 askerimiz şehit, 672 askerimiz de gazi olmuştur (Oran, 2009: 547).

3.1. Türkiye'nin Kore Savaşı'na Girişinin Kamuoyuna Yansımaları

Demokrat Parti iktidara geldikten sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin gireceği ilk savaş olan Kore Harbi, başlangıçta tüm ülkeyi endişelendirmiştir. Çünkü İkinci Dünya Savaşı sürecinin İsmet İnönü'nün ve dışişleri bakanlarının denge politikaları sayesinde aşılması sonucu iktidarın yeni bir savaşa girmesi muhalefeti ve kamuoyunu rahatsız etmiştir.

Kore'ye asker gönderme girişimi 30 Haziran 1950 tarihinde Meclis gündemine gelmiştir. Lakin Demokrat Parti, meclis onayını beklemeden 25 Temmuz gecesi Bakanlar Kurulu toplantısında almış olduğu karar neticesinde Kore'ye asker gönderme girişiminde bulunmuştur (Akkaya, 2012: 6). İktidarın temel amacı her ne kadar NATO'ya üye olmak ve Batı ile bütünleşme fikri olsa da, meydana gelen bu saldırının dünya barışını tehlikeye sokması ve aynı akıbetin Türkiye'nin de başına gelebileceği endişesi göz ardı edilmemelidir. Eğer Sovyet tehdidi Türkiye açısından daha ileri bir seviyeye gitseydi Türkiye'nin de tıpkı Güney Kore gibi dış ülkelerin yardımına ihtiyacı olacaktı.

İktidarın Kore'ye asker gönderme kararına karşı olmayan CHP, bunun bir savaş kararı olduğu görüşünde ısrar ederek bu kararın TBMM tarafından verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aynı görüşte olan Millet Partisi Genel Başkanı Hikmet Bayur, Cumhuriyet döneminden sonra ilk kez ülke dışına asker gönderilmesi kararının anayasanın 26. maddesine aykırı olduğunu; savaş ilan etme, savaşa katılma ve barış yapma yetkisinin TBMM'ye ait olduğunu ve bu sebeple Kore'ye asker gönderme kararının mecliste tartışılması gerektiğini belirtmiştir. Bu

itirazlar neticesinde Kırşehir milletvekili Osman Bölükbaşı ve Kemal Türkoğlu 11 Aralık 1950 tarihinde, Adnan Menderes hakkında meclise gensoru önergesi vermişlerdir. Gensoru mecliste görüşüldükten sonra 39 evet ve 1 çekimser oya karşılık 311 oy ile reddedilmiştir (Bağcı, 1990: 28). Muhalefetin bu tavrına karşı Menderes, bunun bir savaş kararı olmadığını BM'nin yardım çağrısına icabet edildiğini söylemiştir. Eğer savaşa girme konusu vuku bulursa o zaman meclis kararının gerekli olduğunu da sözlerine eklemiştir.

Genel itibari ile ülkede, Kore'ye asker gönderilmesi fikri olumlu olarak karşılanmıştır. Hatta bu karara karşı çıkanlar vatana ihanet suçu ile itham edilmiştir. Ancak dönemin sivil toplum örgütleri arasında yer alan ve Amerikalı uzmanların raporlarında "pasifistler" olarak anılan Türk Barışseverler Cemiyeti, Güney Kore'ye asker gönderme kararına şiddetle karşı çıkmıştır. 12 Mayıs 1950 tarihinde kurulan cemiyetin, sol kesimden kurucuları arasında yer alan Behice Boran, Adnan Cemgil ve Nevzat Özmeriç, savaşa katılma fikrine karşı çıkma sebeplerini yazdıkları bir bildiri ile açıklamışlardır. Bildiride, savaş sırasında sivil halka karşı kitle imha silahları kullanılacağı bu nedenle savaşa katılan tüm milletlerin, bu tür silahları kullanım dışı etmesi gerektiği belirtilmiştir. Hazırlanan bildirgenin bir örneği, yasal uygulama gereğince basına dağıtılmadan önce İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. Daha sonra hükümet, bildirge hakkında toplatılma kararı çıkarmıştır. Cemiyet, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, alınan bu asker gönderme kararının hem BM İç Tüzüğü'ne hem de anayasaya aykırı olduğunu, Menderes'in açıklamasının gerçeği yansıtmadığını belirten bir mektup göndermiştir. Bunun üzerine cemiyet üyeleri ile birlikte bildirgeyi basan matbaacı, polis tarafından milli menfaatlere zararlı komünist eylemlerde buldukları gerekçesi ile tutuklanmıştır. Tutuklananlar, Askeri Mahkeme'de yapılan yargılamalar sonucunda 15 ay hapis cezası ile 5 ay sürgün cezası almışlardır (Özdemir ve diğ., 2016: 348-350). Adnan Menderes, yaşanan bu olay neticesinde basına verdiği demeçte, hükümetin komünizmle olan kararlı mücadelesinin süreceğini söylemiştir (Akkaya, 2012: 10).

Ülke içinde komünizme karşı alınan bu tedbirler, aynı zamanda Sovyet Rusya'ya verilmiş bir cevaptır. Türkiye, Sovyet tehdidini püskürtmek amacıyla NATO'ya üye olmak istemektedir. Ancak 3 Kasım 1951 tarihinde SSCB'nin, Türkiye'ye gönderdiği notada, NATO'nun içinde Adolf Hitler taraftarı generallerin emri altında bulunan Almanya'nın da var olduğu ve saldırgan tutumunun devam ettiği yönünde ifadeler yer almaktadır (Özdemir ve diğ., 2016: 351-352).

3.2. Türkiye'nin NATO'ya Girişi

Sovyet Rusya'nın, Türkiye'nin Kars, Ardahan, Artvin illerinden toprak talebi ve Boğazlar üzerinde bir üs kurma isteğini bertaraf etmek isteyen Demokrat Parti, NATO'ya üye olmak istemiştir. Ayrıca Türkiye, Sovyet tehdidine maruz kaldığı için her an savaşa girebiliriz endişesiyle ordusunu hazırda tutmuştur. Bu nedenle katlanılan maliyetler, halka yüklenmiştir. Öyle ki ekmek karneye bağlanmış, karaborsacılık ülkede artış göstermiştir. Amerika'nın Türkiye'ye vermiş olduğu ekonomik ve askeri yardımların NATO'ya üye olan ülkelere de sağlanacağı tahmin edildiği için Türkiye, Pakt'ta yer almaya çalışmıştır.

1948 yılının kasım ayında ABD ve İngiliz Büyükelçileri, Türkiye'nin NATO'nun kuruluş aşamasına katılım talebini, Kuzey Atlantik Paktı'nın coğrafi bir savunma sistemi olduğu bu nedenle de sadece bulunduğu coğrafyadaki ülkeleri içine alabileceği gerekçesini öne sürerek reddetmiştir (Bağcı, 1990: 15). Reddeden ülkeler arasında ABD, İngiltere ve Fransa yer almaktadır. NATO'nun antlaşma koşuluna göre, ülkelerden herhangi biri bir saldırıya uğrarsa Pakta üye ülkeler onun yardımına koşacaktır. Fakat yeni bir savaştan galip olarak çıkmış Avrupa, Türkiye'yi tehdit eden Sovyetler ile tekrar savaşmak istememektedir. Bu nedenle Türkiye'yi dış sorunlarıyla yalnız bırakmaya çalışmıştır (Haşimi, 2006: 17).

Amerika, Türkiye'nin Yunanistan ile birlikte Akdeniz Paktı kurmasını böylece Doğu Akdeniz'in güvenliğinin sağlanabileceği fikrini sunmuştur. Bunun üzerine Türkiye, içinde İtalya ve Yunanistan gibi ülkelerin de yer aldığı bir Akdeniz Paktı kurma girişiminde bulunmuştur. Ancak NATO'ya, Türkiye ve Yunanistan alınmazken İtalya'nın bir Akdeniz ülkesi olarak alınması gelecekte yapılması planlanan Akdeniz Paktı'nı engellemiştir. Antlaşmanın kurucu üyeleri arasında yer almayan Türkiye, ilerleyen yıllarda Brüksel Antlaşması'nı imzalayan 5 ülke ile onlara eklenen Danimarka, İrlanda, İsveç ve Norveç'in katılımıyla 5 Mayıs 1949 tarihinde kurulan Avrupa Konseyi'ne kurucu üye vasfıyla 6 Ağustos'ta davet edilmiştir. Dönemin Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak bu durumu, Türkiye'nin Avrupa'nın siyasi ve ekonomik sınırlarına dâhil olması noktasında önem teşkil eden bir olay olarak yorumlamıştır (Güven, 2007: 72).

Uluslararası örgütlerde milli güvenliğini sağlamak için yer almaya çalışan Türkiye, NATO'ya girebilmek için Kore'ye İngiltere'den bile daha fazla asker göndermiştir. Kore Savaşı ile Türkiye, ilk defa ülke sınırları dışına asker göndermiştir. İlk tugayın gidişinden

sonra Türkiye, 11 Ağustos 1950 tarihinde ikinci defa talepte bulunmuş ama NATO Bakanlar Konseyi tarafından bu talebimiz kabul edilmemiştir. Ancak Türk askerinin savaşta gösterdiği başarılar nedeniyle Amerika, 1951 yılından itibaren Türkiye'ye NATO'ya girebilmesi için destek vermiştir. Öyle ki 15 Mayıs 1951 tarihinde, üye devletlere Türkiye ve Yunanistan'ın da Pakta alınmasını teklif etmiştir. 15-20 Eylül tarihleri arasında yapılan Bakanlar Konseyi toplantısında Türkiye'nin NATO üyeliği oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, NATO'ya üyelik onayını 18 Şubat 1952 tarihinde yapmış ve resmi üye sıfatı kazanmıştır (Üzmez, 2006: 40-41).

4. Sonuç

25 Haziran 1950 tarihinde başlayan Kore Savaşı, Soğuk Savaş döneminin ilk sıcak çatışmasıdır. Kore Savaşı, aynı zamanda Sovyet yayılcılığının da bir göstergesidir. Türkiye, Batılı devletler arasında yer alıp NATO'ya girebilmek, aynı zamanda Amerika'dan aldığı ekonomik ve askeri yardımların devam etmesini sağlamak için Kore Savaşı'na ilk olarak 4500 kişilik askeri birlik göndermiştir. Ülke içinde hükümetin almış olduğu bu karara karşı olumlu ve olumsuz tepkiler meydana geldiyse de genel itibari ile herkes Türk ordusunu bu savaşta desteklemiştir.

Tanzimat'tan beri Türkiye'de var olan Batılılaşma hareketleri Soğuk Savaş döneminde iyice artmıştır. Sovyetlerin tehdidi ve toprak talebi nedeniyle, Türkiye, askeri ve ekonomik yönden güçlü olan Amerika ile ittifak kurmak istemiştir. Ancak ilk zamanlar bu ittifaka kabul edilmemiştir. Türkiye, bu iki kutuplu düzende tarafsız kalamayacağı için Kore Savaşı'na Amerika'nın yanında girerek NATO'ya üye olabirmiştir. Türkiye'nin NATO'ya üye olması, siyasi, ekonomik ve askeri kazanımlara sahip olmasını sağlamıştır. Ancak ABD'ye verilen bu tavizler bizim iç politikamızı ve demokratikleşme sürecimizi etkilemiş, iç politikamızda dış güçlerin etkisi de artmaya başlamıştır. Savaş sonunda Türkiye'nin jeopolitik konumunun önemi tüm ülkeler tarafından fark edilmiş; aynı zamanda askeri alanda gösterdiğimiz başarı da ülkemize büyük bir onur kazandırmıştır.

Kore Harbi Türk siyasi hayatında önemli dönemeçlerden birisidir. 7 Ocak 1946 tarihinde DP'nin kurulması ile yeniden çok partili hayat deneyimi yaşanmış, Kore Savaşı ve dönemin konjonktürel yapısı nedeniyle demokratik gelişmeler hızlanmıştır. Türkiye, NATO

gibi çeşitli uluslararası organizasyonlarla bağlantılar kurmaya başlamıştır. Bu durum ülkemize ekonomik, siyasal ve toplumsal alanda kazanımlar sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, B. (2012). Türkiye'nin NATO Üyeliği Ve Kore Savaşı. *Akademik Bakış Dergisi*, 28, 1-20.
- Bağcı, H. (1990). Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası. Ankara: İmge.
- Birand, M.A., DüNDAR, C. & Çaplı, B. (2016). *Demirkırat Bir Demokrasinin Doğuşu*. İstanbul: Can
- Çetin, Ş. (2018). Kore Savaşı'nın Türk Edebiyatında Uyandırdığı Akisler. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 58(1), 43-74.
- Demirel, A. (2013), *Çok Partili Hayat: Siyaset, Partiler, Seçimler*. Ahmet Demirel & Süleyman Sözen (Ed.), Türk siyasal hayatı (s. 60-94). Ankara: Anadolu Üniversitesi.
- Denizli, A. (2010). Kore Savaşı Uzaklardaki Kahramanlar Ve Zaferleri. İstanbul: Başlık.
- Günel, E. (2009). Türkiye'de Demokrasinin Yüzyıllık Serüveni. İstanbul: Karakutu.
- Güven, C. (2007). Sebep Ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı Ve Türkiye. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Hale, W. (2003). Türk Dış Politikası 1774-2000. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat.
- Haşimi, N. (2014). Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılmasının siyasi nedenleri ve sonuçları. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Batman Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Oran, B. (2009). Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşı'ndan bugüne, olgular, belgeler, yorumlar (Cilt-I, 1919-1980). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özdemir, E., Şendil, A. F. (2016). Soğuk Savaş Dönemi Algı ile Gerçek Arasında Bir İmge Olarak Türk Solu; Demokrat Parti'nin Sol Hareketlere Yaklaşımı. *CTAD*, 12(23), 337-367.
- Sander, O. (2012). Siyasi tarih. Ankara: İmge.

Üzmez, Adnan. (2006). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelişen olaylar ışığında Kore Savaşı ve Türkiye. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi/Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.